

שר החינוך
Minister of Education
وزير التربية والتعليم

ירושלים, כ"ו אדר א תשע"ו
06/03/2016
פניה: 16308611
סימוכין: 16310804

לכבוד
גב' ירדנה מלר- הורוביץ
מזכירת הכנסת
הכנסת
ירושלים 91950

שלום רב,

הנדון: תפקיד מערכת החינוך בטיפול בנשירתם של נוער הגבעות ממוסדות החינוך
(מסקנות ועדת החינוך התרבות והספורט בעקבות החלטה על דיון מהיר מיום 5.1.2016)

קיבלתי בתודה את מסקנות הדיון בנושא שבנדון ולהלן התייחסותי:

א. ככלל, משרד החינוך רואה חובתו לבסס בקרב תלמידיו ערכים של סובלנות, שוויון וכבוד לאדם באשר הוא אדם ולהוקיע כל אפליה על רקע גזעני. הדבר מוצא ביטוי בכל פעולותיה של המערכת הן הפורמאליות והן הבלתי פורמאליות.

הציר המרכזי לשנת הלימודים תשע"ו עוסק בסבלנות ומאבק בגזענות.

במערכת, החלה מופעלת תכנית מערכתית רב-שנתית להתמודדות עם גזענות.

המדובר בתכנית המותאמת לכל רצף הגילאים ולכל המגזרים והקבוצות בחברה הישראלית.

מאפייניה של התכנית כוללים את הצבת נושא החינוך לסובלנות, לחיים משותפים ולמניעת גזענות כיעד מרכזי בפעילותה של מערכת החינוך.

מטרותיה של התכנית: טיפוח הזהות הישראלית - אזרחית המשותפת; פיתוח מחויבות לחיים משותפים ולמניעת גזענות; חיזוק מחויבות לערכים דמוקרטיים של סובלנות וחופש ביטוי; ופיתוח יכולת לשיח ודיאלוג מכבד בין אנשי חינוך ותלמידים ממגזרים שונים.

עקרונותיה של התכנית כוללים:

1. התייחסות לכלל באי בית הספר: תלמידים, מפקחים, מנהלים, גננות, מורים (כולל פרחי הוראה) וצוותי הדרכה.

שר החינוך
Minister of Education
وزير التربية والتعليم

2. שימת דגש על תהליכים ארוכי טווח המותאמים לשכבות הגיל, מתוך התחשבות באופי המגזר ובאופי המוסד החינוכי.

3. תכנית רב-גילית המשתלבת בתחומי הדעת ובפעילות החברתית הבלתי פורמאלית.

התכנית מתמקדת בשלושה צירים מרכזיים:

1. שילוב ערכי פלורליזם, קבלת אחר ומניעת גזענות ודעות קדומות בתוך תכניות הלימודים מיסודי ועד העל יסודי.
2. התייחסות לערכים הני"ל במסגרת ציון של ימי לוח, כגון: יום הסובלנות הבינלאומי, יום זכויות האדם, יום המאבק הבינלאומי בגזענות ויום האחדות.
3. קיומם של מפגשים בין קבוצות בחברה הישראלית.

התכנית מיושמת בהדרגה והיעד להפעלתה באופן קבוע ושיטתי הוא עד סוף שנה"ל תשע"ז.

ב. אגף א' לחינוך ילדים ונוער בסיכון במשרד החינוך מפעיל תכניות ייחודיות ביהודה ושומרון לאיתורם של "נערי הגבעות", וליצירת קשר עמם ועם הוריהם, במטרה לנסות לשקמם ולהחזירם לישובים ולמסגרות החינוכיות מהם הגיעו.

התוכניות המרכזיות שמפעיל האגף הן:

1. שירותי קידום נוער היל"ה במועצות האזוריות גוש עציון, שומרון ומטה בנימין.
2. פעילות שטח באמצעות עמותת הרועה העברי (מ.א. מטה בנימין).
3. הקצאת כיתות (חל"ח / חממה) לשילוב מחדש של נוער נושר בישיבות.

השנה החל האגף בהפעלת תכנית חדשה וייחודית לצמצום הנשירה מהישיבות הגבוהות של החינוך הממלכתי-דתי ולטיפול בנושרים. במסגרת התוכנית פועלים עובדי חינוך למניעת נשירה בישיבות ובבתי ספר של החינוך הממלכתי דתי.

עובדים אלו שולבו בצוותי הישיבות ובתי הספר לאיתור תלמידים בסיכון לנשירה (לגבעות) ולטיפול במניעת נשירתם. במסגרת התוכנית הוקצו גם משרות עובדים ליחידות לקידום נוער ברשויות עם אוכלוסייה רבה ממלכתית דתית. עובדים אלו יאתרו נוער דתי נושר ויסייעו לשלבם מחדש.

ג. זאת ועוד, מנהל החינוך הדתי נדרש לסוגיה ופועל במספר דרכים לטיפול בנושא:

- מנהל מינהל החינוך הדתי במשרד החינוך יצא בגינוי מוחלט של התנהגויות אשר אינן הולמות את תפיסת החינוך של החמ"ד במסגרת "מנהיגי החינוך" השבועי.
- התקיים דיון רב משתתפים ללמידת התופעה מיד לאחר המעצרים שבוצעו סביב סוגיית דומא. במפגש זה נקבעו דרכי פעולה ומשימות מול בעלי התפקידים השונים במנהל.

שר החינוך
Minister of Education
وزير التربية والتعليم

- בבתי"ס אשר היה חשש למעורבות תלמידים בפעילויות שונות, נעשתה התערבות של הפיקוח הכולל והמפקח הארצי לחיזוק המחויבות לעבוד על פי נהלי משרד החינוך, קיום תכניות מניעה וחיידוד חובת הדיווח כנדרש בהתאם לנסיבות.
- מנהל החמ"ד פועל בהיבטים חינוכיים מחד למגר את התנהגויות "תג מחיר" בקרב התלמידים ומאידך לנסות ולתת מענה חינוכי הולם לאותם נערים ונערות המרגישים צורך לפעול, לעשות ולהשמיע את קולם. שיעורי החינוך ותכנית כישורי חיים עסקו בנושא וקיבלו עומק נוסף במוסדות מאותרים.
- מנהל החינוך הדתי מקיים קשר רציף עם ארגון כדוגמת "הרועה העברי" והעומד בראשו על מנת לסייע בטיפול בנערים ובנערות ולנסות להחזירם לבתי הספר או לתת להם מענה מותאם.
- המינהל מקיים שלחן עבודה קבוע עם מנכ"לי תנועות הנוער, בשיתוף מינהל חברה ונוער במשרד, לפיתוח תכניות משלימות לטיפול בנושא.
- כמו כן, מקיים מינהל החמד ערבי במ"ה - בית מדרש הורים להורי תלמידים בישיבות תיכוניות ואולפנות במקומות בהם אותר צורך.
- לסיכום – מערכת החינוך פועלת רבות לחינוך לסובלנות ומאבק בגזענות באשר היא. הדבר מוצא ביטוי בכל פעולותיה הפורמאליות והבלתי פורמאליות.
- סוגיית נוער הגבעות מטופלת ע"י האגף הייעודי לכך במשרד החינוך ומתקיימים מאמצים רבים בניסיון לאתרם ולהחזירם אל בתי"ס. לכך מצטרפות גם תכניות המניעה המתקיימות בבתי"ס בהם אותר הצורך ובפעילות מנהל החמ"ד בנושא ככלל.

ב ב ר כ ה

נפתלי בנט

הכנסת

מסקנות

ועדת החינוך, התרבות והספורט בעקבות החלטה על דיון מהיר

כ"ד טבת תשע"ו
5 בינואר 2016

הכנסת העשרים
מושב שני

בנושא: תפקיד מערכת החינוך בטיפול בנשירתם של נוער הגבעות ממוסדות החינוך של חברת הכנסת: מירב בן ארי

יו"ר הכנסת וסגניו החליטו בישיבתם מיום ט"ז בטבת התשע"ו (28/12/2015), להעביר ל"דיון מהיר" בוועדת החינוך, התרבות והספורט את ההצעה הנ"ל.

ביום כ"ד בטבת התשע"ו (5/1/2016), קיימה הוועדה דיון בראשות ח"כ יעקב מרגי, יו"ר הוועדה.

הוועדה שמעה שתופעת "נוער הגבעות" קיימת מזה מס' שנים. אלה כמה עשרות בודדות של נערים בגיל שבין 13-14, ויותר. חלקם כבר נוער מנותק ממש, וחלקם נמצאים על רצף שבין נשירה סמוייה, נשירה גלויה שלפעמים הם נשארים בגבעות, ולפעמים חוזרים לביתם. לא כל הנערים גרים ברחבי יהודה ושמרון. חלקם מגיע ממקומות שונים בארץ, כמו: ירושלים, בני ברק, צפת, ועוד. המערכות מודעות לכך ומטפלות בתופעה, הן משרד החינוך והן ממשטרת ישראל. הטיפול מנסה לכלול, גם אם לא תמיד בהצלחה, גם את ההורים והמעטפת החינוכית שלהם. הוועדה ציינה, שבמבחן התוצאה, נראה שמערכות הטיפול כשלו כי, לכאורה, נראה שהתופעות השליליות המזעזעות, כמו הרצח בכפר דומה, בוצע, לכאורה, ע"י יוצאי נוער זה. כן ציינה הוועדה שתופעות מוקדמות כמו: "תג מחיר", לא טופלו, בזמן כיאות, ולפיכך, הם הלכו והחריפו.

בתום הישיבה הגיעה הוועדה למסקנות הבאות:

1. הוועדה קוראת לשר החינוך לפעול בפעולה יזומה במערכת החינוך, במסגרת של שעת חינוך, או בכל מסגרת אחרת, לדבר על התופעות המסוכנות של "נוער הגבעות" ו"תג מחיר", ולמנוע אותן.
2. הוועדה קוראת למשטרת ישראל לשנות את הגישה והטיפול הנוכחיים בנוער הגבעות ולטפל בהם כבפצצה מתקתקת.
3. הוועדה מיצרה על כך שהטיפול בנוער הגבעות, שברובו, הוא נוער הנושר ממערכת החינוך – כשל. במבחן התוצאה, נמצא, שכל המערכות: משרד החינוך, משרד הרווחה, המשרד לביטחון פנים ומשטרה – לא טיפלו בבעיה, כיאות.
4. הוועדה קוראת למשרד ראש הממשלה למנות ממונה ישיר, שייקח אחריות בלעדית לטיפול רב-מערכתי, לפירוק ולטיפול בבעיית נוער הגבעות ובמעטפת התומכת.
5. הוועדה רואה בחומרה את היעדרותם של ראשי המועצות האיזוריות בנימין ושומרון, או נציגיהם, וכן את היעדרותם של נציגי מרכז השלטון המקומי.

הוועדה מבקשת מהמשרדים הנוגעים בדבר לדווח לה על ביצוע המסקנות תוך שלושה חודשים.

המסקנות הונחו על שולחן הכנסת ביום:

א' בשבט התשע"ו

11 בינואר 2016